

Jan Rusiecki

Sprawozdanie z sympozjum liturgicznego "Integralna obecność Słowa Bożego w celebracjach liturgicznych", 18 maja 2006 r., Katowice

---

Studia Theologica Varsaviensia 44/2, 203-207

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

KS. JAN RUSIECKI SDB

**SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM LITURGICZNEGO:
„INTEGRALNA OBECNOŚĆ SŁOWA BOŻEGO W CELEBRACJACH
LITURGICZNYCH”, 18 MAJA 2006 R., KATOWICE**

Dnia 18 maja 2006 na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego odbyło się sympozjum na temat „Integralna obecność słowa Bożego w celebracjach liturgicznych”. Była to już druga inicjatywa tego rodzaju podjęta wspólnie przez Zakład Liturgiki i Homiletyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz Katedrę Liturgiki i Hagiografii Uniwersytetu Opolskiego. Prelegentami byli pracownicy naukowcy obydwu tych uczelni oraz zaproszony z Rzymu ks. prof. M. S o d i sdb.

Program sympozjum był niezwykle bogaty. Podczas trzech sesji wygłoszono łącznie jedenaście referatów oraz żywiłowo dyskutowano nad przedstawianymi problemami. Otwarcia obrad dokonał ks. prof. dr hab. W. M y s z o r, Dziekan Wydziału Teologicznego UŚ. Słowo wstępne do zgromadzonych skierował ks. Arcybiskup D. Z i m o Ń, Metropolita Archidiecezji Katowickiej, podejmując refleksję nad jakością głoszonego słowa Bożego. Następnie w tematykę spotkania wprowadził ks. dr hab. A. Ż ą d ł o, Prodziekan Wydziału Teologicznego UŚ.

Pierwsza sesja, której przewodniczył ks. dr R. P i e r s k a ł a (Uniwersytet Opolski), obejmowała pięć referatów. Trzy pierwsze wystąpienia koncentrowały się na zagadnieniu słowa Bożego obecnego w trzech aspektach. Na początku ks. prof. dr hab. J. C z e r s k i podjął temat *Słowo Boże w kulcie Starego Testamentu*. W wystąpieniu podkreślony został niezwykle dynamizm słowa Bożego głoszonego i przeżywanego przez Naród Wybrany. W Izraelu Tora była postrzegana jako obecność Boga Żywego wśród swojego Ludu. Księgi święte były swoistym wyrazem teofanii. Obok liturgii ofiary w kulcie starotestamentalnym rozwijał się także kultu Tory, zwłaszcza po zburzeniu Świątyni. To ona zajmowała szczególnie miejsce w liturgii i przestrzeni kultycznej synagog. Prelegent zapoznał uczestników z dyscypliną liturgiczną dotyczącą sporządzania tekstu świętego i jego proklamowania zgodnie z przyjętym cyklem czytań synagogałnych. Referat ubogacił osobiste refleksje dotyczące praktyki proklamacji słowa Bożego w Kościołach Wschodnich.

Omówieniem problematyki *Słowa Bożego w kulcie Nowego Testamentu* zajął się ks. prof. dr hab. J. K o z y r a (Uniwersytet Śląski). Punktem wyjścia do rozwa-

zań były prawdy zawarte w soborowej Konstytucji dogmatycznej o objawieniu Bożym *Dei verbum*. Proklamacji słowa Bożego musi towarzyszyć odpowiednie usposobienie wewnętrzne głoszącego i przyjmującego słowo. W liturgii nowotestamentalnej słowo Boże znajduje ścisły związek z sakramentami. W tekstach ewangelicznych bardzo wyraźnie dostrzega się tę relację w stosunku do Chrztu i Eucharystii. Słowo to posiada moc sprawczą, albowiem jest słowem Jezusa i dlatego też staje się źródłem zbawienia oraz uświęcenia człowieka. Słowo Boże w kulcie Nowego Testamentu zawarte jest także w formułach wiary, homologiach i akklamacjach.

Trzecim wystąpieniem związanym z miejscem i funkcją słowa Bożego był referat ks. prof. dr hab. H.J. Sobeczko (UO), który umiejscowił je w *tradycji Kościoła sprawującego liturgię*. W pierwszej części referatu prelegent ukazał historyczny proces kształtowania się praktyki czytania słowa Bożego w Kościele. Wychodząc od Apologii św. Justyna poprzez średniowieczne księgi liturgiczne oraz reformę trydencką i późniejszy ruch liturgiczny ukazał owoce odnowy soborowej w zakresie dowartościowania słowa Bożego i nadania mu nowego miejsca w liturgii Kościoła. Druga część wystąpienia ukazywała wymiar teologiczny liturgii słowa. Niewątpliwie ważna jest funkcja kerygmaticzna słowa Bożego, niemniej bardzo ważny jest również jego wymiar zbawczy. Chrystus jest obecny w swoim słowie i Duch Święty z mocą działa przez to słowo. Wierni uczestniczący w liturgii mają otworzyć się nie tylko na treści ale także na dynamizm zbawczy słowa Bożego. Słowo Boże nie tylko oświeca człowieka, ale i go uświęca. Niniejsze refleksje zainspirowały uczestników sympozjum do żywej dyskusji nad epiklezą towarzyszącą proklamacji słowa Bożego w liturgii.

Nauczanie Soboru Watykańskiego II: liturgia słowa Bożego i liturgia eucharystyczna – jedno misterium było tematem przedłożenia ks. dr R. Pierskały (UO). W oparciu o wybrane dokumenty Kościoła prelegent dokonał pogłębionej refleksji, którą zaprezentował w trzech częściach. Wyszedł od ukazania soborowego nauczania o jedności misterium słowa Bożego i liturgii eucharystycznej, co w praktyce było już przeżywane przez Kościół wczesnochrześcijański. W pierwszych wiekach chrześcijaństwa bardzo wyraźnie ukazywano dwa centra, wokół których koncentrowała się liturgia: stół słowa Bożego i stół Eucharystii. W drugiej części wystąpienia prelegent wskazał podstawy jedności misterium eucharystycznego. Na zakończenie zaś w oparciu o Nauczycielskie Magisterium Kościoła ukazał, że liturgia słowa i liturgia Eucharystii stanowią rzeczywistość jeden akt kultu.

Ks. prof. M. Sodi z Salezjańskiego Uniwersytetu Papieskiego (Università Pontificia Salesiana) podjął się omówienia interesującej problematyki dotyczącej «*Sakramentalnego*» charakteru homilii. Zagadnienie to przedstawił w następują-

cych aspektach: propozycja Boga i odpowiedź człowieka zawarte w słowie; kult jako miejsce wyjątkowej komunikacji między Bogiem a człowiekiem; historyczny proces kształtowania się liturgii słowa; wymiar epikletyczny liturgii słowa oraz słowo Boże w liturgicznej *actio*. W odniesieniu do ostatniego zagadnienia prelegent ukazał dynamizm liturgii obejmujący ruch zstępujący i wstępujący, który urzeczywistnia się w poszczególnych częściach liturgii słowa. I tak funkcja *katabasis* właściwa jest czytaniom biblijnym oraz Wyznaniu wiary, funkcja *anabasis* zaś wyraża się w Psalmie, aklamacji Alleluja, homilii i modlitwie wiernych. Pozostają jednak otwarte pytania związane z omawianym problemem. Mianowicie: na jakiej podstawie można stwierdzić, że homilia tworzy fakt sakramentalny? Co powinno się zrobić, aby pogłębić przekonanie, że Jezus jest obecny w przepowiadanym słowie? Jakie warunki powinna spełniać homilia, aby osiągnęła wymiar sakramentalny? Podjęta wśród uczestników dyskusja była próbą odpowiedzi na postawione wyżej problemy.

Poobiedniej sesji obrad przewodniczył ks. dr L. Szewczyk (UŚ). Rozpoczął ją interesujący w formie przekazu wykład ks. dra hab. A. Reginka (UŚ) dotyczący *Kantylacji jako uroczystego przekazu słowa Bożego*. Uczestnicy sympozjum zostali zapoznani z historią uroczystego wygłaszania tekstów w kulturze żydowskiej, hellenistycznej i chrześcijańskiej. Opisano rodzaje tych tekstów, podano zasady dotyczące poprawnego wykonywania kantylacji. Wykład został urozmaicony i poparty nagraniami przykładowych śpiewów. W oparciu o materiał multimedialny ukazano wielość form i rodzajów kantylacji uzależnionych od rangi święta i okresu roku liturgicznego. Prelegent postulował konieczność odpowiedniego przygotowania oraz respektowania zasad muzycznych przy wykonywaniu kantylacji.

Zagadnienie *Formacja świeckich szafarzy słowa Bożego* było przedmiotem wystąpienia ks. dr hab. A. Żądło (UŚ). Problem ten przedstawił w czterech wymiarach, na które składa się: formacja o charakterze fundamentalnym, jako sposób na proponowanie eklezjalnych posług i zaznajomienie z nimi. Możemy tu mówić o reewangelizacji, która odpowiadałaby w odniesieniu do drogi wtajemniczenia chrześcijańskiego prekatechumenatowi. Formację o charakterze kulturowym, jako sposób na przygotowanie dalsze do pełnienia posługi w kościele. Ukierunkowana jest ona na „potencjalnych” szafarzy. Formację o charakterze duchowym jako sposób na przygotowanie bliższe. Jest ona ukierunkowana na „wybranych”. Czwarta formacja ma charakter mistagogiczny, jako sposób na permanentną formację pełniących posługę. Ważne jest tutaj, aby pełniący swe posługi w Kościele zaznajomili się z teologią duchowości.

Przedmiotem kolejnego referatu były *Czytania wspólne we Mszach o świętych*. Ks. dr E. Mateja (UO) przedstawił główne idee i podstawowe treści teologicz-

ne zawarte w zbiorach tekstów biblijnych VI tomu Lekcjonarza mszalnego. W prezentacji swojej wskazał na związek, jaki zachodzi między treścią czytań Liturgii słowa, a duchowością i charyzmatem poszczególnych grup świętych i błogosławionych wspominanych we Mszy świętej. Słusznym jest postulat adresowany do głosicieli słowa Bożego, aby w homiliach hagiograficznych szerzej wykorzystywać treści biblijne.

Trzeciej sesji obrad przewodniczył ks. prof. dr hab. H.J. Sobeczko (UO). Zostały w niej zaprezentowane trzy referaty o charakterze pastoralnym. Pierwszy z nich omawiał problematykę związaną z *Kształtowaniem sumień na bazie Lekcjonarza*. Ks. dr hab. J. Twardy (UŚ), podejmując ten temat, ukazał znaczenie słowa Bożego w formacji postaw chrześcijańskich. Teksty Starego i Nowego Testamentu wiele miejsca poświęcają „sercu” człowieka, które nie może być „z kamienia” ale „z ciała”. Wskazał także na zagrożenia, które związane są z przepowiadaniem orędzia zbawczego. Niekiedy można zauważyć pewne formy manipulowania słuchaczami przez kaznodzieję poprzez stosowanie przesady w wypowiedziach i wyolbrzymianie pewnych treści, albo też poprzez moralizatorstwo czy przeintelektualizowanie kazania. Przed imperatywem moralnym trzeba koniecznie postawić indykatyw zbawczy. Dobra nowina o zbawieniu zawarta w słowie Bożym jest przedmiotem celebracji liturgicznej Kościoła, a ta jest sprzyjającą przestrzenią do odpowiedniego ukształtowania chrześcijańskiego sumienia. Treści biblijne odnoszące się do sumienia powinny być szeroko wykorzystywane w katechezie. Nie bez znaczenia na kształtowanie sumienia ma refleksyjne czytanie słowa Bożego i komentarze, które wyjaśniają czytania Liturgii słowa oraz celebracja Obrzędów pokuty.

Współcześnie w Kościele dostrzega się renesans *lectio divina*. Zagadnieniem tym zajął się ks. dr L. Szewczyk (UŚ), próbując odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób *Lekcjonarz jest źródłem treści dla lectio divina*? Przypominając strukturę owej praktyki chrześcijańskiej i jej główne treści, zapoznał także z badaniami, które wykazały, że około 28% -32 % wiernych czyta Pismo Święte. Coraz bardziej wzrasta świadomość i przekonanie, że w słowie Bożym objawia się moc Ducha Świętego. Jest to miejsce spotkania Boga z człowiekiem, gdzie zachodzi zbawczy dialog ze Stwórcą i Zbawicielem, słowo Boże jest także źródłem wiary i uzdalnia do miłości. Czytanie w *lectio divina* może mieć charakter kursoryczny, tematyczny, fragmentaryczny bądź też refleksyjny. Interesującym dopowiedzeniem do tematu było zapoznanie uczestników ze statystyką tekstów biblijnych wykorzystanych w Liturgii słowa cyklu powszedniego i niedzielnego.

Wystąpienie ks. dr J. Kostorza (UO) zakończyło symposium. W wygłoszonym referacie dotyczącym relacji zachodzącej pomiędzy *Pedagogią liturgiczną a pedagogią katechizmową*, nakreślone zostały główne cele owej pedagogii, które zwi-

zane są z wprowadzeniem wychowanków w mistagogię, w misterium Chrystusa. Interesujące wskazania w wymiarze pedagogii liturgicznej zawarte są w tekstach Katechizmu Kościoła Katolickiego. Nie mniej ważnymi są pytania o wymiar pedagogii liturgicznej w szkolnym nauczaniu religii oraz obecność tej pedagogii w katechezie parafialnej.

Symposium spotkało się z dużym zainteresowaniem uczestników, których grono stanowili nie tylko księża i alumni Wyższych Seminariów Duchownych, ale także liczna grupa osób świeckich, w tym studentów Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego.